

บทที่ 2

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มุ่งศึกษาผลและปัญหาอุปสรรคการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ชุมชนเกาะสีชัง อำเภอมะนัง จังหวัดนราธิวาส โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ซึ่งมีรายละเอียดวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ชุมชนเกาะสีชัง อำเภอมะนัง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 66 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวม 30 คน ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มแกนนำ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วยประธานกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต จำนวน 1 คน และคณะกรรมการกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต จำนวน 5 คน รวมเป็น 6 คน
2. สมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิตที่เข้าร่วมประชุม จำนวน 24 คน

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเสริมด้วยเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

1. เข้าพบปะกับแกนนำชุมชน เพื่อจัดประชุมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม
2. การจัดเวทีประชุมกลุ่มแกนนำและสมาชิกบางส่วน เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ กำหนดกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต
3. จัดทำแผนปฏิบัติการ

4. ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้

5. ติดตามประเมินผล

6. สะท้อนผลการปฏิบัติ

7. สรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการเตรียมการวิจัย

1.1 การคัดเลือกชุมชนและการเข้าถึงชุมชน

คัดเลือกพื้นที่ในการดำเนินการ ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกชุมชนแม่สื่อแม่
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ คือ

1.1.1 ผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่และมีความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน

1.1.2 เป็นชุมชนที่มีการจัดสวัสดิการด้านกองทุนผู้เสียชีวิต

1.2 การบูรณาการตัวผู้วิจัยให้เข้ากับชุมชน ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้นำศาสนาและ
ประธานชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของชุมชนใน
ปัจจุบัน พบปะกับกลุ่มต่างๆ การสร้างความสัมพันธ์ อย่างไม่เป็นทางการ โดยการพูดคุยเพื่อให้เกิดความ
ไว้วางใจ การยอมรับมากกว่าเดิม และประเมินความตั้งใจจริงของแกนนำในพื้นที่

1.3 คัดเลือกทีมวิจัยฝ่ายชุมชนที่เป็นตัวแทนจากผู้นำชุมชน ประธานชุมชน จำนวน

1 คน ผู้นำศาสนา จำนวน 1 คน

1.4 สํารวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน

1.5 จัดประชุมแกนนำและตัวแทนสมาชิกจากกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต จำนวน
2 ครั้ง เพื่อสำรวจผลและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือ
ผู้เสียชีวิต โดยใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมอย่างมีส่วนร่วม ร่วมการใช้แผนที่
ทางความคิด

2. ขั้นตอนการปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observing) 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) แต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวางแผน

ผู้วิจัยและกลุ่มแกนนำปฏิบัติดังนี้

2.1.1 ร่างแผนปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยและกลุ่มแกนนำ

2.1.2 นำเสนอแผนปฏิบัติการแก่ผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา (ผู้ที่เกี่ยวข้อง) ทราบเพื่อขอความเห็นชอบสู่การปฏิบัติ

2.2 การปฏิบัติการ

2.2.1 กำหนดผู้รับผิดชอบโครงการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผน

2.2.2 ปฏิบัติการตามกิจกรรมต่างๆ

2.3 การสังเกตการณ์

2.3.1 สังเกตการณ์ดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนด

2.3.2 บันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติการของกลุ่มผู้วิจัยและประชาชนทั่วไป

2.3.3 ประเมินผลการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิตแต่ละกิจกรรม

2.4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ

2.4.1 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการปฏิบัติ

2.4.2 หาแนวทางปรับปรุง พัฒนาส่วนที่เป็นปัญหา และยังไม่สมบูรณ์เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ตาราง 1 แผนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอน	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้ร่วมกิจกรรม	เครื่องมือ/เทคนิค
การวางแผน (Planning)	1. จัดประชุมแกนนำและสมาชิกเพื่อวิเคราะห์ SWOT 2. สรุปปัญหาและความต้องการให้กับสมาชิก	- เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการของสมาชิก - เพื่อกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนเมะสือแม อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส - เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับสมาชิก - เพื่อต้องการให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์	- ประชาชนชุมชน - ประชาชนกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต - คณะกรรมการกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต - ผู้นำศาสนา - ผู้ช่วยนักวิจัย 3 คน	- สันทนาการกลุ่ม - Mind Mapping - วิเคราะห์ SWOT - แบบบันทึกการประชุม
การปฏิบัติ (Action)	1. ปฏิบัติงานตามกิจกรรม 1.1 การประชาสัมพันธ์ชุมชน 1.2 การให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต 1.3 การร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มสมาชิก 1.4 นำสมาชิกไปศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จ	- เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนด้านการเก็บเงินสมทบเข้ากองทุนเมื่อมีสมาชิกเสียชีวิต	- ประชาชนชุมชน - ประชาชนกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต - คณะกรรมการกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต - ผู้นำศาสนา - ผู้ช่วยนักวิจัย 3 คน - สมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต	- แบบสังเกต - แบบบันทึกสรุปการประชุม - สันทนาการกลุ่ม - เทคนิค AIC

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
การสังเกตการณ์ (Observing)	- สังเกตผลการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ แล้วเก็บ รวบรวมข้อมูล	- เพื่อเก็บข้อมูลนำมาสะท้อนผลการ ดำเนินงานพัฒนา ประสิทธิภาพการ บริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุน ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต	- กลุ่มแกนนำ - สมาชิกกลุ่มกองทุน ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต	- แบบสังเกต - แบบสัมภาษณ์ - แบบสอบถามวัดความ พึงพอใจ - แบบบันทึก
การสะท้อนผลการ ปฏิบัติ (Reflecting)	- นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อ สรุปผลการดำเนินงานพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหาร จัดการสวัสดิการชุมชนว่ามี ข้อบกพร่อง	- เพื่อติดตามผลการดำเนินงานพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือ ผู้เสียชีวิตเพื่อนำมาปรับปรุง - เพื่อเก็บข้อมูลนำมาสะท้อนผล การดำเนินงานพัฒนาประสิทธิภาพการ บริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุน ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต	- กลุ่มแกนนำ - สมาชิกกลุ่มกองทุน ช่วยเหลือผู้เสียชีวิต	- แบบบันทึก - สันทนากลุ่ม

3. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

3.1 การติดตามผล และความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ/แผนปฏิบัติงาน เพื่อผลการดำเนินงาน ตลอดจนความก้าวหน้าของกิจกรรมที่ได้ดำเนินไปแล้ว และกิจกรรมที่ยังไม่สามารถดำเนินการตามแผน ผลการปฏิบัติงานที่พึงพอใจ ปัญหาอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน

3.2 การประเมินผลทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติ ซึ่งอาจต้องกลับไปดำเนินการซ้ำอีกบางขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

3.3 การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย โดยประเมินผลร่วมกันของทีมแกนนำ หลังเสร็จสิ้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

เครื่องมือในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

ในการทำการศึกษานี้ ครั้งนี้ใช้เทคนิคเครื่องมือจำแนกตามลักษณะของการใช้งาน

2 ลักษณะ

1.1 เทคนิคที่ใช้ในการวางแผนขั้นเตรียมวิจัยได้แก่ การจัดเวทีระดมความคิด

เทคนิคAIC

1.2 การวิเคราะห์ SWOT, Group discussion, Mind Mapping

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ใช้ในการสังเกตรายละเอียดของกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต และสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนเพื่อบรรยายข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น เป็นข้อคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามกรอบของวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นข้อความให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย และพอใจน้อยที่สุด

2. การสร้างเครื่องมือ

ในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ และแบบสำรวจ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ กระบวนการ และวิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2 นำแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาเอกสารมากำหนดกรอบในการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่ต้องการวัด

2.3 สร้างเครื่องมือแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความพึงพอใจ

2.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

2.5 ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข อีกครั้ง

2.6 แก้ไขข้อบกพร่องตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง

2.7 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งจนเกิดความสมบูรณ์มากที่สุด ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตลอดการดำเนินงานในชุมชนระหว่างเดือนเมษายน 2550 ถึงเดือนพฤษภาคม 2551 โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน ในขั้นนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแกนนำชุมชนและสมาชิกกลุ่มกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต ได้ดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตลอดจนข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ได้แก่ แผนที่ชุมชน ประวัติชุมชน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาในชุมชน

2. เก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีดังนี้

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ในการร่วมกิจกรรมกับชุมชน

2.2 การสัมภาษณ์ เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านทัศนคติ และพฤติกรรมในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

2.3 การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความรู้การปฏิบัติในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

3. ขั้นปฏิบัติ ตีการตามแผนการดำเนินงานพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน ในขั้นนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้ดำเนินการดังนี้

3.1 แบบสอบถามความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน เป็นข้อความให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

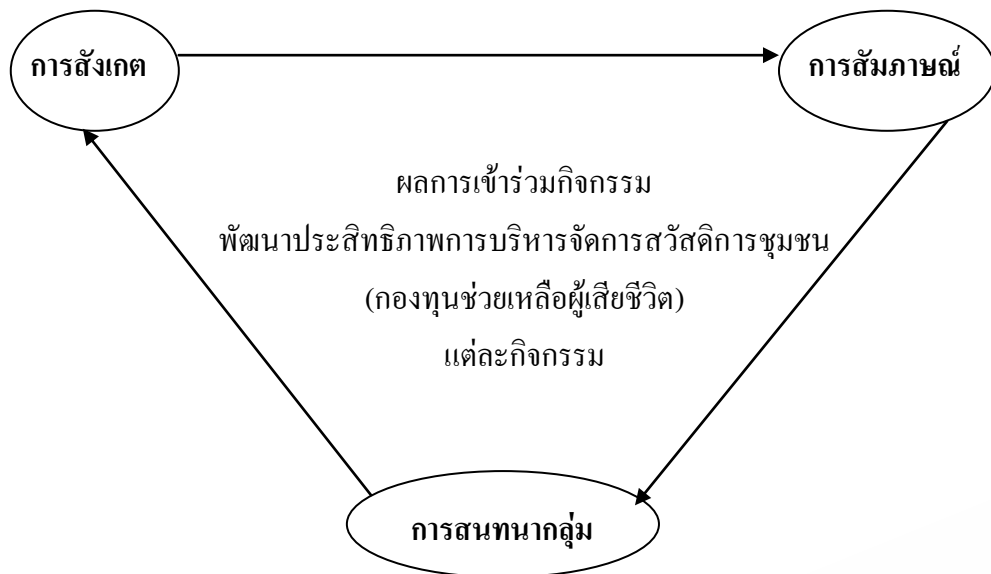
3.2 การสนทนากลุ่ม ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัย ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีประชาคม และการระดมความคิด เพื่อแสดงความคิดเห็นด้วยเทคนิค AIC การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งการรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพ ทำให้ข้อมูลที่ได้มามีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) ดังภาพประกอบ 2 หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วบรรยายเชิงพรรณนาตามสภาพความเป็นจริงและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ภาพประกอบ 2 การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method)

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อนำไป ปู่การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีกระบวนการปฏิบัติเป็นขั้นตอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

โดยหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เรียบร้อยแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าพิสัย ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชน

สำหรับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย

2. การสรุปเชื่อมโยงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิตในด้านประสิทธิภาพเป็นหลัก

3. การสรุปเชื่อมโยงด้านข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำเอาผลสรุปเชิงปริมาณแล้วอธิบายเพิ่มเติมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ